

אברהם הברון - בארי, רפת הנגב
havron@beeri.org.il

האם קומפוסט ?

האם הזבל, לאחר קלטור בסככה הוא זבל מפורר, נעים ופריך. אך, האם הוא גם מוגדר כקומפוסט?
אברהם הברון מבארי עושה את האבחנה המדויקת בין זבל מטופל בסככה לבין הקומפוסט ונותן כבוד לשני הסוגים

קל במשדדה, תיחוח במתחת, קלטור בסיכות ישרות או ב"רגלי אווז", ואף עיבוד עמוק במשתת. העיבוד מתבצע, עם או בלי, הוספת חומרי ריפוד, ובשיטת "הרדוף" אף תוך החדרת זבל מדרכים רטוב. ביישום נאות מושגות התוצאות המקוות במרבית השיטות, לשביעות רצונן של הפרות, של הרפתנים - ושל השורה התחתונה. אלא שקומפוסט, כהגדרתו (ראו להלן) לא נוצר כאן.

לאחרונה התברר, גם לאחורוני הספקנים, כי גם הזבל הנו **תוצר של הרפת**. אנחנו מייצרים חלב, בשר - ודשן. החקלאות בת-הקיימא, החקלאות האורגנית וכן היוקר המאמיר של הדשנים הכימיים תורמים במשותף לערך, לביקוש ולמחיר של תוצר, שהפך עתה שוב מנטל לנכס, כבימים עברו. כיוון שכך, יש להתעניין גם בשימושו המיועד של התוצר לאחר הפקתו. הרי כך אנו נוהגים גם לגבי המשך דרכו של החלב, מהמחלבה עד למגוון תוצריו הסופיים על מדפי הסופר, וכך גם באשר לבשר הבהמות היוצאות לשחיטה, לפי ערכם של הנתחים השונים באטליז ובצלחת.

כיוון שכך, ארחיב מעט: הזבל כיום אינו עוד סתם "זבל", ערכו רב ותלוי בעיבוד נוסף. בעבר נהגו לפזר בשדות ובמטעים זבל טרי, עם הצנעה או

רפתות רבות הונהגו לאחרונה, בסככות מסוג "לכיש" והדומות להן, שיטות חדשות, לשם שיפור מצע רביצת הפרות. גם בארה"ב הופיעו פרסומים על "סככות קומפוסט". רבים ניסו, ולאור התוצאות הטובות אמרו "איך לא חשבנו על זה קודם?" ואכן, תיחוח המצע באמצעים שונים נמצא תורם לרווחת הפרות ולניקיון, לחיסכון בחומרי ריפוד, להפחתת הצטופפות הפרות וחשיבותו רבה במניעת תנאים לדגירת זבובים בסככות. השיטות שהונהגו שונות, ממקום למקום, לפי התנאים וההעדפות, בכל הנוגע לעומק ולתדירות הביצוע. ראינו שידוד

קומפוסטציה הנה תהליך אארוכי (בנוכחות חמצן) מבוקר, המופעל על חומר אורגני (מהצומח ומהחיה) במצב מוצק. התהליך הנו טבעי, וכולל שלב מזופילי (פושר), שלב תרמופילי (חם, עד כדי 55-65 מ"צ) ולאחריו הבשלה תוך התקררות

קלטור ברפת מנור באילון

תנאי קומפוסטציה אינם מתקיימים, כמובן, בסככה המקולטרת כנ"ל. האורור אינו אחיד וממושך דיו ו"תוצרת טרייה" נוספת כל הזמן. ואכן – המטרה אינה יצירת קומפוסט מתחת לגופן של הפרות, אלא שיפור רווחתן של הפרות וניקיון, ובכלל זה ניקיון העטינים, הפטמות והחלב (דלקות עטין, ספירת חיידקים, סת"ס!) ומניעת התפתחות הזבובים בסככות. גם ריכוזי זבל אחרים, במידה ואין מטפלים בהם כראוי, אינם הופכים אוטומטית לקומפוסט – אלא למטרד.

כל הזבל המוצא מהרפתות חייב, אם כן, להגיע לאתר קומפוסטציה תקני לשם טיפול נאות, שעליו מפקח בקפדנות המשרד להגנת הסביבה, המחמיר כיום בדרישותיו.

בעקבות הרפורמה בענף הרפת מצויים כיום בארץ, במצב פעילות או בשלב ההקמה, אתרי קומפוסט אזוריים, המציעים לרפתנים מחירים שונים (לעיתים קרובות שליליים, כלומר גובים תשלום בעבור קליטת הזבל...), הכול לפי כושר המיקוח של הצדדים.

חשוב לציין שגם יצרנים בודדים המעוניינים בכך רשאים כיום לבקש ולקבל רישיון להקמת אתר קומפוסט עצמאי, ובלבד שיעמדו בדרישות המשרד להגנת הסביבה.

ההתפתחויות בנושאי החקלאות בת-הקיימא, החקלאות האורגנית והמחירים המאמירים של כל סוגי הדשנים הכימיים, עשויים לעניין יצרנים גדולים, המעדיפים להשאיר את התמורה בכיסם. ■

בלעדיה. גם כיום יש הנוהגים בדרך זו וממליצים על כך. לעומת פשטותה המובנת, טמונים בשיטה זו חסרונות שונים: הזבל הטרי אינו זמין עדיין לשורשי צמחים צעירים ואף עלול להזיק להם. זבל שלא תסס עלול להכיל זרעי עשבים רעים, פטריות, חיידקים ווירוסים פטו-פתוגניים. טרם פיזורן והצנעתן מהוות הערמות מצע פורה להתפתחות זבובים ומזיקים אחרים, ריחן נישא למרחוק ותלונות השכנים והפקחים, אינן מאחרות לבוא. כל אלה נמנעים על ידי תהליך הקומפוסטציה.

אז מה זה קומפוסט?

קומפוסטציה הנה תהליך אארובי (בנוכחות חמצן) מבוקר, המופעל על חומר אורגני (מהצומח ומהחי) במצב מוצק. התהליך הנו טבעי, וכולל שלב מזופילי (פוסר), שלב תרמופילי (חס, עד כדי 55-65 מ"צ) ולאחריו הבשלה תוך התקררות. התהליכים נמשכים מספר שבועות עד מספר חודשים, ובמהלכם נשמדים זרעי עשבי בר, גורמי מחלות צמחים (פטריות, חיידקים ווירוסים) ונמנעים התנאים להתפתחות זבובים ומזיקים אחרים. התוצר הסופי הוא קומפוסט שהנו חומר סניטרי, יציב, חסר ריח(!), המטייב את הקרקע ומהווה מקור עשיר להזנת הגידולים ביסודות הדרושים להם. וכן, הוא חוסך ואף מונע את השימוש בדשנים כימיים יקרים, שנואי החקלאות האורגנית. זבל הבקר לסוגיו בתוספת חומרים צמחיים שונים או בלעדיהם, הנו חומר מוצא ליצירת קומפוסט כמתואר.

למשתתפי הכנס השנתי

ברכות לבביות,
להרחבת אופקים
מהשוקדים להמציא מידע
מקצועי חיוני כל השנה

וצוות שנאר העושה במלאכה

שנאר

שנאר מדיה ומידע בע"מ
רח' ויצמן 55, ת.ד. 21349 ת"א 61212
טלפון 03-6959352 פקס 03-6956116
E-mail: snercom@inter.net.il

